

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 281/2018-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. júna 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., Mariánske námestie 31, Žilina, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 147/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 147/2005 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 166/2014-47 z 13. augusta 2014 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je mu Okresný súd Čadca povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristo dvadsaťpäť eur a štyridsať dva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Sabíny Hodoňovej, PhD., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 281/2018-12 z 26. apríla 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) v časti, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 147/2005 (ďalej len „napadnuté konanie“) v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 166/2014-47 z 13. augusta 2014. Vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol ako neprípustnú a zjavne neopodstatnenú.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom konania o určenie výživného na plnoleté dieťa na strane žalovaného. Konanie sa začalo podaním žaloby v roku 2005.

3. Sťažovateľ tvrdí, že napriek dvom nálezom ústavného súdu, ktorými bolo rozhodnuté, že v napadnutom konaní došlo k porušeniu jeho práv postupom okresného súdu, tento naďalej vo veci spôsobuje prietahy.

4. K opodstatnenosti sťažnosti sa vyjadril aj okresný súd prostredníctvom predsedníčky prípisom sp. zn. Spr 504/18, ktorý bol ústavnému súdu doručený 13. apríla 2018. Okresný súd k sťažnosti iba stručne uvádza: *„Vzhľadom k tomu, že vo veci bol vydaný Nález Ústavného súdu SR Košice, vo veci som nariadila dohľad nad plynulosťou súdneho konania s povinnosťou podávať mesačné správy o stave konania. V predmetnej veci boli spôsobené prietahy v konaní, ktoré boli zavinené aj samotným konaním účastníkov konania. K prietahom v konaní došlo i zavinením kancelárie. Asistentka senátu bola dlhodobo práceneschopná, bolo nutné zabezpečiť zastupovanie. Do senátu boli zaradené nové asistentky, ktoré bolo potrebné zaučiť do práce s vedením súdneho registra (došlo trikrát k výmene na pozícii asistent). Z toho dôvodu neboli referáty zákonnej sudkyne expedované včas. T.č. súd koná vo veci priebežne.“*

5. Zo zaslaného súdneho spisu okresného súdu zistil ústavný súd takýto priebeh napadnutého konania v období po vydaní nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 166/2014-47 z 13. augusta 2014, ktorý bol okresnému súdu doručený 29. septembra 2014:

V období medzi 25. februárom 2015 a 2. aprílom 2015 sa spis nachádzal na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky.

Dňa 20. mája 2015 podal sťažovateľ odvolanie proti rozsudku okresného súdu zo 6. marca 2014, ktorý mu nikdy nebol doručený.

Dňa 25. mája 2015 bol vo veci pridelený nový zákonný sudca.

V období medzi 10. júlom 2015 a 21. augustom 2015 sa spis nachádzal na Krajskom súde v Žiline (ďalej len „krajský súd“) z dôvodu rozhodovania o sťažovateľom podanom odvolaní.

Dňa 23. júla 2015 krajský súd uznesením č. k. 10 Co 429/2015-511 sťažovateľom podané odvolanie odmietol.

Dňa 5. októbra 2015 podal sťažovateľ proti uzneseniu krajského súdu z 23. júla 2015 dovolanie.

V období medzi 28. januárom 2016 a 3. októbrom 2016 sa spis nachádzal na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na účel rozhodnutia o sťažovateľom podanom dovolaní.

Dňa 25. augusta 2016 najvyšší súd zrušil uznesenie krajského súdu z 23. júla 2015.

Dňa 10. októbra 2016 bol spis predložený krajskému súdu na účel opätovného rozhodnutia vo veci.

Dňa 17. januára 2017 bol sťažovateľovi riadne doručený rozsudok okresného súdu zo 6. marca 2014 v zmysle právneho názoru najvyššieho súdu vyjadreného v uznesení sp. zn. 6 Cdo 19/2016 z 25. augusta 2016.

Dňa 30. januára 2017 podal sťažovateľ proti rozsudku okresného súdu zo 6. marca 2014 odvolanie.

Dňa 26. júla 2017 krajský súd uznesením č. k. 10 Co 334/2016-566 v časti zrušil rozsudok okresného súdu zo 6. marca 2014 z dôvodu, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dňa 3. augusta 2017 bol súdny spis spoločne s uznesením krajského súdu z 26. júla 2017 doručený okresnému súdu.

Dňa 27. novembra 2017 bolo uznesenie krajského súdu z 26. júla 2017 doručené sťažovateľovi.

Dňa 11. decembra 2017 okresný súd nariadil termín pojednávania na 14. marec 2018.

V období medzi 11. decembrom 2017 a 22. januárom 2018 bol súdny spis zapožičaný krajskému súdu.

Dňa 3. januára 2018 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa.

V dňoch 8. januára 2018 a 27. februára 2018 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobkyne.

Dňa 14. marca 2018 sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 30. máj 2018 na účel „*produkovania tvrdení a dôkazov avizovaných účastníkmi*“ a na účel pripojenia ďalších spisov a oboznámenia sa s nimi.

Dňa 28. marca 2018 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa.

Dňa 3. apríla 2018 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa.

Dňa 30. mája 2018 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 28. september 2018 z dôvodu neúčasti navrhovateľky.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Sťažovateľ zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza

osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04). Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. V súčasnosti od 1. júla 2016 tieto povinnosti vyplývajú zo zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), najmä z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

11.1 Z hľadiska prvého kritéria ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o žalobe o určenie výživného na plnoleté dieťa. Ako už ústavný súd vo svojich predchádzajúcich nálezoch v tejto veci (III. ÚS 132/09, IV. ÚS 271/2011 a I. ÚS 166/2014) konštatoval, napadnuté konanie nemožno považovať za skutkovo

ani právne zložité. Návrhy tohto typu tvoria častú a bežnú agendu okresných súdov a v tejto agende sa predpokladá osobitná pozornosť venovaná efektívnemu a rýchlemu postupu súdu.

11.2 Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľovi v posudzovanom období, teda v období po právoplatnosti nálezů č. k. I. ÚS 166/2014-47 z 13. augusta 2014, nemožno pričítať negatívny podiel na namietanej dĺžke konania.

11.3 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

11.3.1 Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním efektivity napadnutého konania upriamuje pozornosť na svoju judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj neefektívna (nesústredená) činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 380/08, I. ÚS 7/2011).

11.3.2 V súvislosti s argumentmi predsedníčky okresného súdu uvedenými v jej vyjadrení (bod 4 odôvodnenia) ústavný súd poukazuje na to, že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musia zabezpečiť súdne konania, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v prípade, ak sa pre tento účel prijali včas adekvátne opatrenia (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03). Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť

súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

12. Ústavný súd, odvolávajúc sa aj na preskúmaný obsah zapožičaného súdneho spisu v tejto veci, konštatuje, že na celkovej dĺžke napadnutého konania v posudzovanom období po právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 166/2014-47 z 13. augusta 2014 sa podieľal okresný súd predovšetkým svojou nesústredenou činnosťou. Aj keď obdobie, počas ktorého sa vec sťažovateľa nachádzala na krajskom súde na účel rozhodnutia o sťažovateľom podanom odvolaní a na najvyššom súde na účel rozhodnutia o sťažovateľom podanom dovolaní, nemožno priamo pripísať na ťarchu okresného súdu, je potrebné zohľadniť skutočnosť, že pochybenie okresného súdu, ktorý sťažovateľovi vôbec nedoručil svoj rozsudok zo 6. marca 2014, v konečnom dôsledku zapríčinilo ďalšie predĺženie už aj tak neúmerne dlhého rozhodovania o žalobe o určenie výživného takmer o ďalšie 3 roky, čo je z ústavnoprávneho pohľadu neakceptovateľné.

13. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 166/2014-47 z 13. augusta 2014 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

III.

14. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

15. Ústavný súd neprikázal okresnému súde v danej veci (v napadnutom konaní) konať bez zbytočných prietahov, pretože takýto príkaz už bol okresnému súde daný nálezom sp. zn. III. ÚS 132/09.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

17. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

18. Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 €, čo odôvodňuje celkovou dĺžkou napadnutého konania a pretrvávajúcim pocitom právnej neistoty.

19. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

20. S prihliadnutím na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu (predmet napadnutého konania a opakované porušenie práv sťažovateľa postupom okresného súdu v napadnutom konaní), ale aj to, že spis bol dlhú dobu na iných súdoch, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 2 výrokovej časti tohto nálezu).

21. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom pred ústavným súdom.

22. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

23. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, písomné podanie sťažnosti) v sume dvakrát po 153,50 €, t. j. spolu vo výške 207 €, čo spolu s režijným paušálom v sume dvakrát po 9,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 325,42 €. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa v lehote uvedenej v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu.

24. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júna 2018